

Jätteestä tuotteeksi – sujuvoituuko sivuvirran tuotteistaminen 2027?

13.10.2026

Kiertotalousajattelussa yrityksiä kannustetaan hyödyntämään sivuvirtoja, kierrätysraaka-aineita ja jo käytössä olleita materiaaleja nykyistä tehokkaammin. Matka näistä jätteeksi luokitelluista materiaalista kaupalliseksi tuotteeksi ei kuitenkaan aina ole suoraviivainen. SEAMKin yritysysteistyössä on tullut vastaan tilanteita, joissa materiaalille olisi tunnistettu järkevä uusi käyttötarkoitus ja jopa potentiaalinen markkina, mutta jäteluokitus sekä siihen liittyvät selvitys-, testaus- ja viranomaismenettelyt muodostavat merkittävän kynnyksen etenemiselle. Erityisesti pienelle yritykselle epävarmuus materiaalin oikeudellisesta asemasta ja tuotteistamisen edellytyksistä voi ratkaista, kannattaako kehitystyöhön investoida. Vuoden 2027 alussa materiaalien luokittelua koskeva menettely muuttuu Suomessa, kun käyttöön otetaan uusi jätelain mukainen luokittelumenettely. Uudistus ei muuta luokittelun perusedellytyksiä, mutta voi tehdä niiden tapauskohtaisesta ratkaisemisesta nykyistä sujuvampaa ja ennakoitavampaa. Tässä artikkelissa tarkastellaan, mitä muutos käytännössä tarkoittaa ja madaltaako se sivuvirtojen tuotteistamisen kynnyksiä.

Sivutuote ja end-of-waste eivät tarkoita samaa asiaa

Ensin on hyvä erottaa kaksi usein rinnakkain käytettyä käsitettä: sivutuote ja jätteeksi luokittelun päättyminen eli end-of-waste (EEJ, ei enää jätettä). Sivutuotteella tarkoitetaan tuotantoprosessissa päätuotteen rinnalla syntyvää materiaalia, joka täyttää laissa määritellyt kriteerit: Materiaalille on varma jatkokäyttökohde, sen jatkojalostaminen onnistuu tavanomaisilla teollisilla käytännöillä ja sen käyttö on turvallista ja lainmukaista. Näiden kriteerien täytyessä materiaalia ei katsota jätteeksi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi

2008/98/EY, 2008; Jätelaki 646/2011).

End-of-waste-tilanteessa materiaali on ollut jätettä, mutta kierrätyksen tai muun hyödyntämistoimen jälkeen sen jätteeksi luokittelu voi päättyä. EU:n jätedirektiivin ja Suomen jätelain mukaan edellytyksenä on muun muassa, että materiaalilla on tietty käyttötarkoitus ja sille on olemassa markkinat tai kysyntää. Sen pitää myös täyttää käyttötarkoituksensa tekniset vaatimukset sekä tuotteita koskeva lainsäädäntö ja standardit eikä käytöstä saa kokonaisuutena aiheutua haittaa ympäristölle tai terveydelle (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY, 2008; Jätelaki 646/2011). Näiden vaatimusten osoittaminen voi käytännössä tarkoittaa yritykselle esimerkiksi materiaalin ominaisuuksien tutkimista, haitta-aineanalyysijä, käyttötarkoitukseen soveltuvuuden osoittamista sekä laadunhallinnan järjestämistä.

Nykyinen menettely on koettu raskaaksi

Tähän asti tapauskohtainen ratkaisu sivutuotteeksi luokittelemisesta tai jätteeksi luokittelun päättymisestä on Suomessa kytkeytynyt pääasiassa ympäristölupamenettelyyn. Tämä on voinut muodostua haasteeksi etenkin silloin, kun yrityksen toiminnassa ei ole tapahtumassa muuta muutosta, kuin tietyn materiaalin tuotteistaminen. Epäselvyyttä menettelyistä on aiheutunut myös silloin, jos materiaalia olisi hyödyntämässä jokin muu taho, kuin ympäristöluvan haltija. Uudella erillisellä luokittelumenettelyllä pyritään lisäämään yritysten oikeusvarmuutta, päätösten yhdenmukaisuutta ja toiminnan ennakoitavuutta. Materiaalien tekninen ja ympäristöllinen kelpoisuus on kuitenkin edelleen osoitettava ja esimerkiksi riskinarviointi ja laadunhallinta voivat aiheuttaa yritykselle merkittäviä kustannuksia (HE 160/2025 vp). Vaatimukset ovat tarpeen materiaalin turvallisuuden ja tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi, mutta erityisesti pienelle yritykselle niiden kustannukset voivat muodostua suuriksi suhteessa materiaalin markkinapotentiaaliin.

Miten luokittelumenettely muuttuu vuonna 2027?

Jätelain muutos tuo 1.1.2027 alkaen käyttöön erillisen luokittelumenettelyn (Laki jätelain muuttamisesta 311/2026). Aineen tai esineen haltija voi hakea Lupa- ja valvontavirastolta päätöstä materiaalin luokittelemiseksi sivutuotteeksi tai sen jätteeksi luokittelun päättymisestä silloin, kun kyseiselle materiaalille ja käyttötarkoitukselle ei ole jo vahvistettu EU:n tai kansallisen lainsäädännön mukaisia arviointiperusteita.

Hallituksen esityksen (HE 160/2025 vp) mukaan merkittävä muutos on se, että pelkästään materiaalin luokittelua koskevaa asiaa ei enää tarvitse avata ympäristöluvan muuttamisen kautta. Luokittelu voidaan ratkaista omana jätelain mukaisena asianaan. Jos luokittelukysymys sen sijaan liittyy samalla laajempaan ympäristölupa-asiaan, ratkaisu voidaan edelleen tehdä osana ympäristölupamenettelyä.

Laissa säädetään myös, että Lupa- ja valvontaviraston on pyrittävä tekemään luokittelupäätös kolmessa kuukaudessa siitä, kun hakemus sisältää asian käsittelemiseksi riittävät tiedot. Yrityksen näkökulmasta käsite ”riittävät” on olennainen tuoteidean etenemiselle. Käsitteilyaika lasketaan alkaneeksi vasta siitä, kun viranomaisella on käytettävissään tarvittavat selvitykset.

Helpottuuko tuotteistaminen oikeasti?

Uudistuksessa on yritysten kannalta lupaavia elementtejä. Yksi valtakunnallinen menettely voi yhdenmukaistaa ratkaisuja, erillinen luokittelupäätös vähentää tarvetta muuttaa ympäristölupaa vain jätestatuksen vuoksi ja käsittelylle asetettu tavoiteaika parantaa ennakoitavuutta. Uudistuksen yhteydessä perustettava uusiomateriaalirekisteri voi helpottaa tuotteistamista. Tästä julkisesta tietopalvelusta voi hakea aiempia luokittelupäätöksiä materiaalin ja käyttötarkoituksen perusteella, mikä voi auttaa yrityksiä arvioimaan oman materiaalin mahdollisuuksia ja tuotteistamisen vaatimuksia. Tämä voi ajan mittaan olla yrityksille jopa yksi uudistuksen käytännöllisimmistä osista. Kun aikaisemmat ratkaisut ja niiden perusteet ovat nykyistä helpommin löydettävissä, uuden tuotteen kehittäjän ei tarvitse lähteä joka kerta liikkeelle täysin tyhjältä pöydältä (HE 160/2025 vp; Laki jätelain muuttamisesta 311/2026). Uudistus sujuvoittaa luokittelumenettelyä, mutta ei poista tuotteistamiseen liittyvää selvitys- ja testaustarvetta. Yrityksen on edelleen osoitettava luokittelun edellytysten täyttyminen ja päätöksessä voidaan asettaa vaatimuksia esimerkiksi haitta-aineille, käsittelylle, käyttötarkoitukselle ja laadunvalvonnalle. Lisäksi markkinoille saatettavan tuotteen on täytettävä sitä koskevat tuote- ja kemikaalivaatimukset. Materiaalin tutkimisesta, testauksesta ja laadunhallinnasta voi siten edelleen aiheutua merkittäviä kustannuksia. Yrityksen näkökulmasta olennaista on, ovatko tuotteistamisen kustannukset kohtuullisia suhteessa materiaalin kaupalliseen potentiaaliin.

Johtaako sujuvampi luokittelu myös sivuvirtakaupan kasvuun?

Yritysten sivuvirroissa voi olla materiaaleja, joilla olisi käyttökelpoinen toinen elämä toisen yrityksen raaka-aineena. Paikallisesti hyödynnettyinä ne voivat vähentää neitseellisten materiaalien käyttöä, lyhentää ja vahvistaa toimitusketjuja ja synnyttää uutta liiketoimintaa.

Jos tuotteistamisen sääntely koetaan liian vaikeaksi tai epävarmaksi, kehitystyötä ei välttämättä edes käynnistetä. Silloin potentiaalinen uusiomateriaali jää jätteeksi paitsi juridisesti myös käytännössä. Vuoden 2027 uudistuksen vaikutukset nähdään vasta käytännössä. Pk-yritysten kannalta olennaista on, muodostuuko menettelystä riittävän ennakoitava ja saavutettava sekä ovatko selvitys- ja todentamisvaatimukset kohtuullisia suhteessa materiaalin kaupalliseen potentiaaliin. Lisäksi yrityksen on muistettava, että sivuvirtakauppa edellyttää myös esimerkiksi seuraavia:

- sopivaa ostajaa tai käyttäjää
- riittäviä tietoja materiaalin laadusta ja soveltuvuudesta
- riittävää ja ennakoitavaa materiaalin saatavuutta
- toimivaa logistiikkaa
- taloudellisesti kannattavaa kokonaisuutta.

Uudistuksen onnistumista olisikin kiinnostavaa arvioida myös sen perusteella, kuinka moni luokittelupäätös johtaa materiaalin todelliseen kaupalliseen käyttöön. Parhaimmillaan uusi menettely voi madaltaa yhtä tuotteistamisen kynnystä ja helpottaa sivuvirtojen pääsyä hyötykäyttöön. Aihetta seurataan SEAMKin kiertotaloutta, materiaalivirtoja ja tuotteiden uusia elinkaaria käsittelevässä TKI-toiminnassa yritysrajoitettuna. Tämä antaa jatkossa arvokasta tietoa siitä, missä määrin sääntelyuudistus todella

madaltaa kiertotalousinnovaatioiden kynnystä. Sivuvirtapotentialin tunnistamiseen ja materiaalien hyödyntämiseen yritykset voivat saada käytännön tukea ReSource-hankkeesta, jossa kartoitetaan materiaalivirtoja ja -tarpeita sekä edistetään materiaaleja tarjoavien ja hyödyntävien yritysten kohtaamista. Tämä artikkeli on kirjoitettu osana ReSource – Mahdollisuuksien materiaalit -hanketta. Hanke on Seinäjoen ammattikorkeakoulun toteuttama ja Euroopan unionin osarahoittama. **Johanna**

Kivioja Projektipäällikkö

SEAMK **Krista Mäki** Senior Project Manager

SEAMK **Heli Hietala** Senior Project Manager

SEAMK **Anu Palomäki** Senior Project Manager ja hankesalkkuvastaava

SEAMK

Lähteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY, annettu 19 päivänä marraskuuta 2008, jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta. (2008). *Euroopan unionin virallinen lehti*, L

312. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32008L0098> HE 160/2025 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta. <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2025/160> Jätelaki 646/2011.

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/646> Laki jätelain muuttamisesta 311/2026.

<https://www.finlex.fi/api/media/statute/920798/mainPdf/main.pdf?timestamp=2026-04-27T05:00:31.388Z>